OIKEUSMINISTERIÖ

Lainvalmisteluosasto
LsN Mari Aalto

MUISTIO
3.2.2016

Eduskunnan lakivaliokunnalle

# ULOSOTTOKAAREN JA VELAN VANHENTUMISESTA ANNETUN LAIN 11 §:N MUUTTAMINEN (HE 137/2015 VP)

## 1. Esityksen sisältö

### Sähköinen tiedoksianto

Esityksen tavoitteena on asianosaisten oikeusturvaa vaarantamatta yksinkertaistaa, nopeuttaa ja joustavoittaa ulosottomenettelyä ja saada sen myötä aikaan kustannussäästöjä. Esitys liittyy Juha Sipilän hallituksen ohjelmassa kärkihankkeena mainittuun julkisten palvelujen digitalisointiin.

Ulosottokaaren (705/2007) yleisiä menettelysäännöksiä muutettaisiin vastaamaan nykyaikaisen sähköisen asioinnin vaatimuksia. Esityksessä ehdotetaan, että asiakirjojen toimittaminen vastaanottajalle (hakija, vastaaja, vakuuden antaja, väitteen tai vaatimuksen esittänyt sivullinen) mahdollistettaisiin postiosoitteen sijasta kansalaisen (tai yrityksen) ja viranomaisen väliseen yhteydenpitoon tarkoitettuun valtakunnalliseen sähköiseen asiointijärjestelmään (ns. asiointitili). Tämä edellyttäisi, että vastaanottaja olisi ottanut asiointitilin käyttöönsä. Erillistä suostumusta asiakirjojen sähköiseen toimittamiseen ei edellytettäisi, mutta asianomainen voisi kieltää asiointitilin käyttämisen tiedoksiantoihin ilmoittamalla siitä ulosottomiehelle. Tällöin asiakirjat lähetettäisiin postitse.

Vastaanottaja saa tiedon asiointitilille saapuneesta viestistä sähköpostitse, tekstiviestillä tai molemmilla. Asiointitilin käyttöönotto edellyttää heräteviestin määrittelyä. Henkilö voi myös koska tahansa lopettaa asiointitilin käytön, minkä jälkeen asiakirjat toimitetaan hänelle postitse. Esitys ei koske henkilöitä, jotka eivät ole ottaneet asiointitiliä käyttöönsä, eikä siten pakota ketään sähköiseen asiointiin.

### Myyntimenettely

Myyntiä koskevissa säännöksissä otettaisiin huomioon sähköisessä toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset ja internetin välityksellä tapahtuvien huutokauppojen yleistyminen. Nykyisin tarjoukselta edellytettävä vähimmäishinta on erilainen riippuen siitä, myykö ulosottomies omaisuuden huutokaupalla vai internetin välityksellä tapahtuvalla huutokaupalla. Esityksessä ehdotetaan vähimmäishintasääntelyn yhdenmukaistamista yleisen vähimmäishintasäännöksen mukaiseksi. Ulosottomies ei saisi hyväksyä korkeinta tarjousta, jos se selvästi alittaa omaisuuden käyvän hinnan paikkakunnalla.

Esityksessä ehdotetaan, että ulosottomies voisi antaa irtaimen omaisuuden huutokaupan yksityisen toimitettavaksi julkisen huutokaupan lisäksi myös avoimella sähköisellä huutokaupalla.

Ulosmitattua omaisuutta voidaan myydä voimassa olevan lain mukaan vain kaksi kertaa, minkä jälkeen koko myyntimenettely aloitetaan tarvittaessa uudelleen alusta. Esityksessä ehdotetaan, että kolmas myyntiyritys tulisi erityisestä syystä mahdolliseksi.

Kirjallista valvontamenettelyä ehdotetaan nopeutettavaksi. Valvonnoille varattavaa vähimmäismääräaikaa lyhennettäisiin neljästä viikosta kahteen viikkoon. Valvontojen riitautusmahdollisuuden järjestämättä jättäminen mahdollistettaisiin poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa se on ilmeisen tarpeetonta.

**Ulosoton kielisääntely**

Ulosoton kielisääntelyä ehdotetaan selkeytettäväksi. Ulosottokaareen otettaisiin viittaussäännös, jonka mukaan ulosottoasiassa sovelletaan kielilain (423/2003) säännöksiä riita-asian käsittelykielestä ja riita-asian asianosaisen oikeudesta asiakirjan jäljennökseen. Tämä on ollut kielilakia säädettäessä tarkoitus. Ratkaisu on perusteltu, sillä vaikka ulosottoperuste voi olla syntynyt esimerkiksi hallintomenettelyssä, tulee sääntelyn perustua ulosottomenettelyn luonteeseen lainkäyttönä, joka on erillistä kaikesta hallintotoimista. Riita-asian säännösten soveltaminen tarkoittaa, ettei asianosaisella ole oikeutta maksuttomaan viranomaisen toimittamaan käännökseen asiakirjasta. Esitys ei vaikuta siihen, että ulosoton tietojärjestelmästä lähetettävät ilmoitukset lähtevät asianosaisille heidän väestötietojärjestelmään merkityllä äidinkielellään.

**Velan vanhentuminen**

Velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 11 §:ää ehdotetaan muutettavaksi sen selkeyttämiseksi, milloin oikeudellinen katkaisutoimi ei johda vanhentumisajan katkeamiseen. Vanhentumisajan ei katsottaisi katkenneen, jos asian käsittely päättyy ilman, että velalliselle on toimitettu sellaista tiedoksiantoa tai muuta velkojan vaatimusta koskevaa ilmoitusta, joka lain mukaan olisi ollut toimitettava.

Korkein oikeus on kahdessa ennakkopäätöksessä (KKO 2012:107 ja KKO 2015:28) tulkinnut velan vanhentumisesta annettua lakia toisin kuin lakia säädettäessä oli tarkoitettu. Korkein oikeus on katsonut, että ulosottomenettely ei johtanut saatavan vanhentumisen katkeamiseen, kun ulosottomenettely oli päättynyt ilman, että velallisen oli selvitetty saaneen tietoa ulosottoasiasta. Tämä tarkoittaa, ettei ulosottoasian vireillepano välttämättä katkaise vanhentumista edes niissä tapauksissa, joissa viranomainen on menetellyt lain edellyttämällä tavalla. Vanhentuminen jää epävarmaksi. Tulkinta lisää ulosottoviranomaisen työmäärää merkittävästi, sillä asian tullessa ulosottoon vireille toistamiseen ulosottomiehen on tutkittava, onko velallinen tosiasiassa saanut ilmoituksia tietoonsa. Tällaisen työn tekeminen ei ole tarkoituksenmukaista eikä siihen ole resursseja.

## 2. Esityksen vaikutukset

*Taloudelliset vaikutukset.* Esityksellä pyritään yksinkertaistamaan ja joustavoittamaan ulosottomenettelyä ja saamaan aikaan kustannussäästöjä lisäämällä sähköistä asiointia ja vähentämällä sen myötä postitukseen liittyviä kustannuksia. Suurimmat säästöt syntyvät sähköiseen asiointiin siirtymisestä. Tiedoksiannon asiointitilille arvioidaan tuovan säästöä postitukseen liittyvissä kuluissa vuonna 2017 180 000 euroa, vuonna 2018 450 000 euroa ja 900 000 euroa vuositasolla vuodesta 2019 alkaen.

Ulosottolaitoksen taloudellinen tilanne tiukkenee vuoteen 2019 mennessä 8 miljoonalla eurolla vuoteen 2014 verrattuna johtuen jo tehdyistä säästöpäätöksistä. Esityksellä pyritään osittain vastaamaan tiukkenevaan taloudelliseen tilanteeseen. Esityksellä ei siten ole budjettivaikutuksia, vaan kysymys on säästöistä, jotka ovat välttämättömiä toiminnan mukauttamiseksi kehyksen tiukkenevaan määrärahatasoon. Loput tarvittavat säästöt on tarkoitus toteuttaa valmisteilla olevan ulosottolaitoksen rakenneuudistuksen yhteydessä.

*Vaikutukset velallisten ja velkojien asemaan.* Ulosottomenettelyn nopeuttaminen ja yksinkertaistaminen vaikuttaa myönteisesti velallisten ja velkojien asemaan. Sähköistä asiointia ja sähköistä tiedoksiantoa koskevat muutokset helpottavat asiointia ulosottoviranomaisen kanssa. Myyntiä koskevien säännösten muuttamisen tavoitteena on saada ulosmitatusta omaisuudesta mahdollisimman hyvä hinta mahdollisimman yksinkertaisessa ja nopeassa menettelyssä. Tämä on sekä velkojan että velallisen edun mukaista. Esitys ei sisällä ehdotuksia, jotka vaikuttaisivat ulosmitattujen varojen jakautumiseen velkojien kesken tai velalliselta ulosmitattavan omaisuuden määrään tai laatuun.

## 3. Voimaantulo

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2016.